

УКРАЇНСЬКЕ
ТЕПЛО
ВІДЧУЛИ
У БЕРЛІНІ

стор.

10

ДО КРИМУ
ПОВЕРТАЄТЬСЯ
АВТОТУРИЗМ

стор.

12

7 МІСЦЬ, ЯКІ
МАЄ ВІДВІДАТИ
КОЖЕН
УКРАЇНЕЦЬ

стор.

16

УРЯДОВИЙ КУР'ЄР

СПЕЦІАЛЬНИЙ ВИПУСК

УКРАЇНА ТУРИСТИЧНА

ЧЕТВЕР, 24 БЕРЕЗНЯ 2011 РОКУ

№1

ПРЯМА МОВА

ВОЛОДИМИР ЛИТВИН:

Голова Верховної Ради про необхідність розвитку туризму

«Україна повинна мати, як мінімум, до 56% ВВП приросту за рахунок саме туризму, в тому числі зеленого, оздоровлення, лікування, відпочинку»

У Криму з'являться 40 класифікованих готелів

ІНФРАСТРУКТУРА. До кінця 2011 року кількість кримських готелів, які пройшли класифікацію, досягне 40. Про це повідомив перший заступник міністра курортів і туризму АРК Олександр Лієв. «Зараз таких готелів у нас 15, і ще 12 заявок на класифікацію ми вже отримали», — поінформував він.

Також він розповів, що інфраструктура відпочинку в Автономній Республіці Крим вже готова до початку нового курортного сезону: відремонтовані дороги державного та місцевого значення, оновлений тролейбусний парк — 61 новий сучасний тролейбус працює на міських і міжміських маршрутах.

Крім того, О. Лієв повідомив, що у 2012 році Крим візьме участь у туристичній виставці в Туреччині, на якій влади автономії планують знайти інвесторів для будівництва на півострові висококласних готелів.

Цього літа в Криму буде цікаво і дорослим, і дітям, запевнив перший заступник міністра. Адже щорічно тут проводиться понад 100 фестивалів. Крім того, в червні 2011 року в Криму вперше відбудеться етап Кубка світу з авторалі Intercontinental Rally Challenge, на який планують прибути близько 500 тис. туристів.

ЦИФРА

21,1 млн

іноземних туристів відвідали Україну
2010 року

Гори у фаворі

У рейтингу найпривабливіших для відпочинку місць лідирують Карпати

ТЕНДЕНЦІЇ. Фахівці оприлюднили прогнози на туристичний сезон-2011

«Озброєний вовк» давно безпечний

ІСТОРІЯ. На місце залишків ставки «Вервольф», що біля Вінниці, цього року до Дня Перемоги відкриють туристський маршрут

Олег ЧЕБАН,
«Урядовий кур'єр»

Що робити з територією, де в роки Великої Вітчизняної війни розміщувалася польова ставка Гітлера «Вервольф», — проблема давня. У колишньому СРСР московські спеціалісти

кілька разів її обстежували. Інформація не оприлюднювалася, натомість поширювалися фантастичні версії та страшні чутки. Наприклад, що в підземеллях ставки розмножилися жакливі бактерії. Не раз бралася розв'язати питання і обласна влада. Та надто складний вузол зав'язала

історія: хоч за який його кінець взяти — пече! Фронтовики були проти зведення там будь-чого. Бо, як не крути, воно буде на місці злочину. А з другого боку, сюди з елементарної цікавості давно завертають туристи. Тепер рішення є: «Вервольф» стане частиною історико-меморіального

комплексу пам'яті жертв фашистського режиму.

Цей об'єкт винятковий, неоднозначний. Іноземці, котрі прибувають в область у справах, кажуть прямо: «Покажіть нам «Вервольф». Ставка розміщена зручно, тож практично щодня хтось сюди приходить або приїжджає. Свого

часу розглядалася можливість ділянку передати в довгострокову оренду. Тоді закордонні інвестори ледве не в чергу стали! Був і російський. А з вітчизняних ніхто не висловив бажання. Може, тому, що жорна війни пройшли по всій території України.

стор. 11

стор. 15

АРК отримає новий логотип

ОНОВЛЕННЯ. Автономія оголосила конкурс на розробку нового символу півострова. Про намір змінити логотип АРК повідомив голова Республіканського комітету АРК з інформації Вадим Волченко на прес-конференції в рамках XX Міжнародної туристичної виставки-ярмарку «Крим. Курорти. Туризм-2011».

За словами Волченка, мета конкурсу — зробити існуючий логотип Кримського півострова більш універсальним. «Йому вже багато років, його потрібно оновити, зробити більш універсальним, придатним для використання в зовнішній рекламі, у відеороликах, а також в офіційних документах», — пояснив він.

За його словами, у конкурсі можуть взяти участь всі охочі. Пропозиції прийматимуться протягом місяця на електронну пошту logo@kicenter.crimea.ua. Ще місяць знадобиться для того, щоб підвести підсумки. Оцінювати конкурсні роботи буде журі, до складу якого увійдуть представники Ради міністрів, Верховної Ради Криму, а також дизайнери та архітектори.

Бюджет конкурсу затвердили на рівні 150 тис. грн. «Крим ніколи ще не оголошував конкурс на свій фірмовий стиль, ніколи не робив цього так широко, з реальним бюджетом, який може задовольнити запити серйозних дизайнерських компаній і будь-якого професійного дизайнера», — додав Волченко.

Він також висловив надію, що до травня конкурс буде завершено, і Крим отримає новий символ. «Фірмовий стиль — це те, що дозволяє на сучасному рівні презентувати ту чи іншу туристичну територію: це шрифти, кольори, місце розташування на документах. Загалом, все те, без чого будь-яка поважача себе територія для відпочинку не може розвиватися», — впевнений він.

Майбутнє — за екологічним відпочинком

РОЗВИТОК. Природно-заповідний фонд України має стати одним з основних рушіїв розвитку Української держави. Адже, за словами міністра екології та природних ресурсів Миколи Злочевського, це «зелене світло» для розвитку в країні екологічного туризму та рекреаційної інфраструктури.

Екотуризм — найдинамічніший у світі вид туризму. Він може допомогти нашій державі, багатій на унікальні природні комплекси, підвищити свій курортний статус. Окрім того, заповідні території — належна база для розвитку та підтримки традиційних ремесел: бджільництва, вівчарства, кінних господарств, не кажучи вже про виробництво сувенірної продукції, заготовлі грибів, ягід та лікарських рослин. Як наслідок — самі заповідники зможуть заробляти більше коштів і згодом вийти на певний рівень рентабельності.

Водночас розвиток природно-заповідної справи є одним із пріоритетів європейської інтеграції України. Адже вимоги щодо вступу до Європейського Союзу передбачають швидке впровадження стратегії сталого розвитку.

Потрібно чітко розуміти: природне середовище є не тільки місцем існування людини, а й природним капіталом, який, у свою чергу, надає людині безліч ресурсів і послуг. Тому стратегічне завдання Міністерства природи полягає у максимальному підвищенні ефективності використання природного капіталу, нарощуванні інвестицій у заповідний фонд, а також інтеграції в європейські процеси охорони довкілля, акцентував Микола Злочевський.

Смачні подорожі Буковиною

ГАСТРОНОМІЧНИЙ ТУРИЗМ. Цього року в Буковинських Карпатах для туристів будуть організовані «березові», «полуничні» та «грибні» тури, під час яких спільно з лісівниками та господарями осель гості краю матимуть нагоду заготовити березовий сік, полуничне варення та гриби. Про це йшлося на семінарі, присвяченому реалізації проекту «Створення передумов для впровадження кластерної моделі розвитку сільсько-зеленого туризму на Буковині», повідомляє Укрінформ.

Координатор проекту — голова Чернівецької обласної громадської організації «Букивця» Марина Коняк — зазначила, що завдяки його реалізації у гірських районах краю з'явилися нові господарі, які висловили бажання займатися зеленим туризмом, поліпшилася якість та розширився асортимент послуг, які надаються туристам. А щоб привабити у Буковинські Карпати більше відвідувачів, тут запланували проведення цікавих, практичних і корисних «гастрономічних» турів. Влітку у Вишніці також проведуть перший Буковинський фестиваль чаю.

НОВИНИ ТА КОМЕНТАРІ

Українське тепло відчули у Берліні

ПРЕЗЕНТАЦІЯ. Крим гідно представив свої можливості на Міжнародній туристичній біржі ITB

**Наталія РОЗУМНА,
Роман ЧЕРЬОМУХІН**
спеціально
для «Урядового кур'єра»

Цього року виставка Internationale Tourismus Borse, яка проходила в Берліні з 9 до 13 березня, зібрала понад 11 тисяч учасників із 187 країн, які презентували свої туристичні пропозиції і налагоджували нові ділові контакти. Брали в ній участь федерації туризму, національні та регіональні туристичні організації, туристичні та транспортні агентства і туроператори, готелі, страхові компанії. Найбільша міжнародна подія в індустрії туризму відбувалася в 26-ти павільйонах виставкового комплексу загальною площею 160 тис. м², з яких 500 м² були надані для презентації туристичних можливостей України.

На українському стенді головною темою став чемпіонат Європи з футболу Євро-2012. На відкритті експозиції виступили Надзвичайний і Повноважний Посол України в Німеччині Наталія Зарудна, заступник міністра культури і туризму України Юрій Артеменко, заступник директора агентства з підготовки та проведення Євро-2012 Валерій Жолдак.

Окрім спілкування з представниками туристичної галузі України, відвідувачі виставки могли спробувати Україну на смак: скуштувати м'ясних, кондитерських виробів та спиртних напоїв від кра-

Головною темою українського стенда став чемпіонат Євро-2012

щих вітчизняних виробників. Гості експозиції змогли відчувати карпатський колорит, відтворений в одному із залів, зануритися у світ української народної творчості та сучасного національного мистецтва, і навіть взяти участь у футбольних баталіях у настільному варіанті.

Півострів у всій красі

Оскільки Євро-2012 — це, передусім, прекрасна можливість для залучення туристів до Криму, то цього року зусилля кримської влади спрямовані на максимальне ознайомлення

потенційних іноземних туристів із пропозиціями туристично-рекреаційного комплексу автономії. Тому Крим, як туристична перлина України, був представлений у Берліні в усій красі. Над цим ретельно попрацювали Міністерство курортів і туризму Криму, ТОВ «Кримський Центр розвитку туризму» та численні готелі і оздоровні центри. Делегацію півострова очолював заступник Голови Ради міністрів — міністр курортів і туризму АРК Георгій Псарьов.

У рамках виставки представники делегації провели переговори із ке-

рівником компанії «Kaus Media Services» Акселем Каусом щодо просування курортно-рекреаційного потенціалу Криму на ринки Німеччини і Великобританії. Адже останнім часом серед жителів Німеччини все популярнішим стає оздоровлення у кримських санаторіях. Роста також попит на активні види туризму, етнографічні та культурно-пізнавальні тури. У таких турів є всі шанси стати відкриттями і для туристів із Франції, Швейцарії, Бразилії та Індії, які мають найбільшу готовність і бажання подорожувати в 2011 році. Зацікавлять іноземців також Міжнародний театральний фестиваль ім. А. Чехова в Ялті, міжнародний музичний фестиваль Джаз-Коктебель та молодіжний музичний фестиваль «Казантип».

Надалі заплановано участь кримської делегації у престижних туристичних виставках у Лондоні, Москві, Санкт-Петербурзі, а також у Мінську та в Польщі.

На закордонних виставках акцент буде зроблено на оздоровленні та відпочинку, оскільки основні зусилля кримського керівництва цього року будуть спрямовані на розвиток санаторно-курортного комплексу та подієвого туризму.

В одному з залів гості виставки змогли відчувати справжній карпатський колорит

Україна посіла 85-те місце у міжнародному туристичному рейтингу

РОЗЧАРУВАННЯ. За даними організації «Всесвітній економічний форум», за рік наша країна опустилася на 8 позицій, випередивши у європейському регіоні лише Вірменію, Боснію і Герцего-

вину та Молдову, і тепер нашими найближчими сусідами є Намібія та Гватемала. «Враховуючи слабкий розвиток, ці країни потребують значних інвестицій для модернізації інфраструктури,

необхідної для підтримки сфери туризму і подорожей», — впевнені укладачі рейтингу.

Законодавство, яке регулює туристичну галузь України, заслуговує лише на 64-у

позицію. Ще гірші справи з безпекою — 82-е місце.

Розвіяли експерти й ілюзії українців стосовно багатого культурного і природного потенціалу: за цим показником Україна лише 118-та. Зате за

показниками «здоров'я та гігієни» ми 17-ті.

Найближчий наш сусід — Росія — посідає в рейтингу 59-те місце, Грузія — 73-тє. Лідерами ж стали Швейцарія, Німеччина та Франція. До

ТОП-десятки також потрапили: Австрія, Швеція, США, Великобританія, Іспанія, Канада та Сінгапур. Оцінювали цього року 139 країн. У рейтингу-2009 Україна була на 77 позиції зі 133.

Наталія ЛІЩИНЬКА
для «Урядового кур'єра»

Прогноз експертів на сезон нинішнього року не здивував — традиційно найбільш затребуваними курортними територіями як для наших співгромадян, так і іноземців, залишаються Крим і Карпати. Фахівці передбачають, що порівняно з минулим роком відвідуваність сонячного півострова зросте на 5-10%. Цьому сприятимуть і чартери з Німеччини та Польщі, які відкриваються в квітні, додаткові регулярні рейси з Росії та Австрії.

До популяризації нашої південної перлини долучаються й деякі туроператори. Зокрема, директор київського офісу фірми «Кандагар» Вероніка Львова повідомила, що завдяки співпраці з білоруською стороною започатковано ще один чартер — Мінськ—Сімферополь. Вона переконана, що незабаром збільшиться потік туристів із прибалтійських країн — саме з такою метою «Кандагар» найближчим часом влаштовує прес-тур для тамтешніх журналістів.

Лікувальні курорти, готуйтеся!

Однак пальму першості в наступному сезоні експерти одногласно віддають Карпатському регіону, щедро додавши до минулорічної цифри відвідувань наших західних гірських територій ще 30%. За словами заступника голови Держслужби туризму і курортів Дмитра Заруби, на такий висновок не в останню чергу вплинув моніторинг попиту на певний турпродукт, проведений ним на недавній найбільшій туристичній виставці світу в Берліні. Її учасники виявляли неабияку зацікавленість до так званого реабілітаційного туризму. Україні тут і карти в руки, адже за кількістю лікувальних курортів ми попереду всієї Європи.

Гори у фаворі

Фото з сайту www.karpaty.in.ua

Цьогоріч до Карпат приїде на 30 відсотків більше туристів, ніж торік

На Берлінській виставці наш об'єднаний національний стенд загальною площею 450 кв. м вперше був визнаний серед кращих і посів 6-те міс-

це. Найяскравіше і певно свою красу представили на ньому міста, що прийматимуть чемпіонат Європи з футболу 2012, — Київ, Донецьк, Львів, Хар-

ків. Окремі експозиції мали Крим, Карпати та Одеса. Участь у виставці загалом взяли понад 25 українських туроператорів та готелів. Сподіваємось, що їхні пропозиції не загубляться серед інших 5 тисяч експонентів з 176 країн, а в багатьох з понад 100 тисяч відвідувачів форуму закарбуються в пам'яті і українські пропозиції. У цьому впевнений член української делегації генеральний директор ДП «Національний туристичний офіс» Олег Литвяк. За результатами опитування, повідомив він, 52% професіоналів туристичного ринку висловили думку, що під час літнього сезону відпочивальники орієнтуватимуться на короткотермінові поїздки, які включатимуть відвідання історичних, природних та інших пам'яток. Тож слід очікувати і на збільшення турпотоків в Україну, адже найзатятішим мандрівникам — європейцям добиратися сюди нескладно.

Ще більше учасників виставки — 60% — зазначили, що саме зараз кожній країні слід очікувати на підйом у розвитку внутрішнього туризму. А українські експерти вже незабаром пересвідчатися в реальності своїх прогнозів: під час проведення виставки «Український туристичний форум» у відвідувачів буде можливість придбати туристичні путівки у Крим та Карпати за спеціально зниженими цінами від провідних туристичних операторів.

Потрібен нам берег турецький

Щодо виїзного туризму, то поки що серед українців першість упевнено тримає Туреччина. Експерти зазначають, що незважаючи на нещодавні політичні потрясіння, у фаворі залишиться Єгипет. Непогано продаватимуться путівки до країн, які гнучко проводять візову політику, — Хорватія,

Чорногорія, Ізраїль — за це українці цього літа заплатять їм сторицею. Більш грошовиті громадяни не зрадять Греції та Іспанії, а також екзотичним країнам на кшталт Індії чи Таїланду, до яких, за прогнозами Всесвітньої туристичної організації, цьогоріч поїде найбільша кількість туристів з усього світу.

Тим часом в Україні відбудеться низка помітних подій, що сприятимуть популяризації країни та її туристичних можливостей у світі. На початку червня в Ялті відбудеться етап Кубка світу з автомобільного ралі. Очікується, що на цей захід до Криму приїдуть понад 100 тисяч туристів з різних країн. Водночас також вперше Україна прийматиме світовий етап змагань «Формула-1» на воді. Щоправда, кількість гостей, яка планує відвідати цей захід, що відбуватиметься на Київському водосховищі поблизу Вишгорода, поки що невідома.

Як же співвідноситься така насичена програма наступного сезону з 85-ю сходинкою України в нещодавно оприлюдненому рейтингу туристичної привабливості країн світу? Дмитро Заруба вважає, що певною мірою на рейтингові позиції негативно вплинула не зовсім адекватна офіційна статистика, на яку орієнтувалися експерти. Скажимо, хіба можна серйозно сприймати те, що на Азовському узбережжі Донецької області розташований тільки один готель? Саме завдяки таким даним Україна опинилася на 120 місці за кількістю номерів готельного фонду. Або такий факт: за статистикою Всесвітньої туристичної організації, Україна входить до десятки країн, які відвідують іноземці. Ясна річ, це видається фантастикою, коли орієнтуватися на інший показник: 20 млн таких туристів залишили в Україні тільки 3,6 млрд грн, тобто за день вони витрачали приблизно 15 доларів, тоді як у світі прийнятна цифра від 50 до 80 доларів.

Не в службу, а в дружбу

ВІДПОЧИНОК. Іноземні туристи торік залишили в Україні 3,6 млрд доларів. Цікавість іноземців до відпочинку та оздоровлення в нашій країні зростає, натомість кількість поїздок з робочою метою скорочується. Про це свідчать дані Адміністрації державної прикордонної служби. Збільшується й кількість українських громадян, які віддають перевагу відпочинку за кордоном.

У 2010 році кількість іноземців, які відвідали нашу країну, становила 21,1 млн осіб — на 2% більше, ніж у 2009 році. Зростала торік лише кількість туристів, які приїхали до України з приватною метою — подорожувати та на гостину до друзів. А от на роботу до нас приїхало на 10% менше іноземців — 700 тисяч осіб. Зменшилася частка організованого туризму: на 17%, до 1,2 млн осіб.

Є у нас і привід для гордості: наразі Україна входить до десятків найбільш відвідуваних європейських країн. Найохочіше до нас прямують жителі Росії (7,88 млн осіб), Молдови (4,05 млн), Білорусії (3,05 млн) та Польщі (2,08 млн). Також у десятці країн,

які полюбують відпочинок в Україні, — Угорщина, Румунія, Словаччина, Німеччина, США та Узбекистан.

За словами заступника голови Державної служби туризму та курортів Дмитра Заруби, прибуток, отриманий від іноземних туристів, склав понад 3,6 млрд доларів. Українці за кордон прямували активніше — їхня кількість торік зросла на 12%, до 17,2 млн осіб. Найбільший приріст показника — у приватного туризму, на 15% (2 млн осіб), тоді як організовано крокували дорогами світу 1,3 мільйона українців — на 10% менше, ніж у 2009 році. Зросла й кількість поїздок зі службовою метою — на 3%, до 0,9 млн осіб. На роботу наші громадяни найчастіше прямували до Німеччини, Росії, Словаччини та Туреччини.

Найбільше українців у минулому році побувало у Росії (5,23 млн осіб), Польщі (3,99 млн), Молдові (1,88 млн), Угорщині (1,78 млн) та Білорусії (1,13 млн). Також до десятків країн, популярних серед наших співгромадян, потрапили Румунія, Туреччина, Словаччина, Німеччина та Єгипет.

РЕКЛАМА

АЛУШТИНСКИЙ*
АКВАРИУМ

НАЙБІЛЬША КОЛЕКЦІЯ в УКРАЇНІ

250 видів риб
15 видів черепах
3 види акул
більше 100 крокодилів

наш сайт: www.alushta-aqua.com.ua

*АЛУШТИНСЬКИЙ АКВАРІУМ

ПІВДЕННА ПЕРЛИНА

Відпочинок на колесах — стиль життя

КЕМПІНГІ. В АРК повертається автомобільний туризм

Наближення тепла спонукає нас до планування відпочинку. Хтось мріє поїхати до санаторію та отримати порцію процедур, необхідних для виснаженого організму. Комусь до вподоби відпочинок з рюкзаком за плечима високо в горах, подалі від цивілізації й технічного прогресу. Когось заворожують думки про лагідне море та теплий пісочок. Видів туризму зараз безліч, обирай, як кажуть, на смак, колір та розмір гаманця. Сьогодні ми поговоримо про мобільний відпочинок на колесах.

Автомобільному туризму вже не один десяток років. Ще в дореволюційному Криму можна було замовити автомобільну подорож. Уже тоді гірські серпантини кримських доріг були облаштовані зупинками, де шанувальники автоподорожей могли перепочити, сфотографуватися на фоні чудових краєвидів. Багато представників тогочасної еліти полюбляли цей вид відпочинку: царі, князі, поети, художники.

Автотуризм має популярність і в радянські часи. Пригадайте фільм «3+2», історію про трьох парубків та двох дівчат, які влаштували такий собі автокемпінг серед скель під Судакком. Море з рибкою, пляж, дивовижні рослини, зоряне небо, романтичні розмови — справжня реклама відпочинку «дикуном».

В Європі нині популярні подорожі всією родиною на автокемперах. Автокемпер

КОРИСНА ІНФОРМАЦІЯ

Фото з сайту talks.guns.ru

Наметові стоянки, як правило, обладнані туалетами, сміттєзбірниками, душовими. Є питна вода. На стоянках є світло, навіть зони Wi-Fi. Не виникне проблем з продуктами харчування та пляжними товарами: поряд з автокемпінгами або на їхній території розміщені торгові точки та кафе. На деяких стоянках вас можуть забезпечити постільною білизною та триразовим харчуванням — звісно, за окрему плату. Можуть організувати прогулянки та подорожі за туристичними маршрутами.

Ціни коливаються в межах 15–30 грн на добу за автомобіль, така сама ціна за намет. Якщо ви приїхали на стоянку з автобудинком, то ціна буде в межах 30–40 грн на добу.

Якщо ж автокемпінг — це шматок заасфальтованої дороги без жодних благ цивілізації, то й ціна, звісно, буде не вищою за 5–10 грн за добу.

— це автомобіль, в якому можна жити. У ньому є все — кухня, холодильник, дивани і навіть туалет та мийка. Наш вітчизняний мандрівник зазвичай їде відпочивати на власному авто, упаковуючи його всім необхідним для відпочинку за принципом «все своє ношу з собою». Але автотуризм розвивається, і на українському просторі вже є пропозиції щодо прокату автобудинків, трейлерів, автодач, є навіть автобані. Вартість оренди таких

транспортних засобів коливається від 200 євро до 120 грн за добу.

Наметові містечка, як гриби після дощу

Кримські наметові містечка поволи прокидаються перед травневими святами. А в червні їх уже безліч. Але окремі частини Криму мають абсолютно різні можливості для автомобільного туризму. Наприк-

лад, автокемпінги, що розташовані від Алушти до Феодосії, минулого сезону продемонстрували великий прогрес у плані чистоти та сервісу. Нашим наметовим містечкам уже пора присвоювати зірки залежно від наданих послуг.

Майбутнє у цього виду туризму має великі можливості, бо кількість автовласників стрімко зростає. А щоб зробити гарний автокемпінг, не треба вкладати безмежну кількість грошей. При порівня-

но невеликих витратах автокемпінг досить швидко окупиться. Цей вигідний бізнес з гарантованими прибутками вже привернув увагу підприємців із Харкова, Дніпропетровська, Донецька та Росії.

Географічне положення півострова дає можливість приїжджати сюди туристам з ближнього та далекого зарубіжжя. До речі, випадково натрапила в Інтернеті на коментар німця, який приїхав зі своїм автокемпером відпочивати

до Криму. Гість залишився задоволений послугами.

Якщо вам не вистачає в житті вражень, адреналіну і ви навіть під час відпустки не хочете розлучатися зі своїм залізним другом, — тоді кроком руш у лави автотуристів. Раджу, вирушаючи в мандрівку, заздалегідь дібрати оптимальний маршрут вашої подорожі. А в Інтернеті можна знайти інформацію про розташування всіх автокемпінгів.

Доброго вам відпочинку!

Проблемне море

РЕАЛІЇ ТА ПРОГНОЗИ. Крим — це перлина, яка вимагає коштовного обрамлення

М'який клімат, тепле море, дуже вигідне географічне положення, лікувальний потенціал, безліч історико-культурних пам'яток — усе це Крим. Практично кожен житель України був тут і має свої улюблені місця. Проте без вирішення гострих проблем, що давно назріли в туристичній галузі півострова, кількість відвідувачів зменшуватиметься щороку.

Підсумки сезону-2010

У 2010 році півострів відвідало 5 млн 719 тис. туристів. Більша частина гостей Криму (74%) віддали перевагу активному відпочинку та пізнавальним поїздкам, і лише 26% туристів зацікавилися пасивним відпочинком на пляжах та в санаторіях.

Найбільш привабливим місцем для гостей півострова стала Ялта: туди організовано приїхало близько 300 тис. туристів, ще 100 тис. приїхали самостійно. Друге і третє місця

за кількістю організованих туристів зайняли Євпаторія та Алушта. Серед неорганізованих туристів найбільшою популярністю користувався Чорноморський район, який прийняв майже 100 тис. відпочиваючих.

Цей сезон, за загальними оцінками, минув досить непогано, адже порівняно з минулим роком кількість відпочиваючих збільшилась на 1 млн. Але порівняно з 2007-им, який вважається найбільш вдалим (тоді в АРК відпочили 5 млн 600 тис. осіб), то кризовий 2010 рік збільшив цей показник майже на 100 тис. туристів.

Перспективи сезону-2011

Цього року Крим очікує не менше 6,5 млн туристів — таку цифру озвучив Голова Ради міністрів Криму Василь Джарти. «Ми розглядаємо кілька напрямків, які дають підстави стверджувати, що новий курортний сезон у Криму буде

набагато вищим і в кількісному, і в якісному відношенні», — наголосив він.

У бюджеті Криму на нинішній рік передбачено 7,2 млн грн на розвиток курортно-рекреаційного напрямку. Зокрема, на проведення культурних заходів виділено 4 млн 220 тис. грн, ще 3 млн грн спрямують на проведення PR-заходів. На розробку змін до стандартів, які дозволять малим готелям вийти з тіні, передбачено 150 тис. грн. Понад 1 млн грн передбачено на виставкову діяльність. І, вперше за всю історію існування Міністерства курортів та туризму, виділено окремі кошти на просування туристичного Криму в мережі Інтернет.

Водночас, збільшуючи фінансування розвитку туристичної галузі, уряд Криму поставив перед Міністерством курортів автономії завдання: збільшити доходи до бюджету республіки на 50%. Глава уряду Криму підкреслив, що курортна галузь повинна бути головною в економіці

півострова. За його словами, програвши Середземномор'ю за тривалістю пляжного сезону, Крим має інші важливі переваги: чудові ландшафти, пам'ятки історії, висококваліфіковані медичні кадри.

Основними завданнями курортного сезону-2011 є також формування конкурентоспроможного санаторно-курортного комплексу та детінізація ринку туристичних послуг. Про це заявив заступник Голови Ради міністрів Криму Георгій Псарьов на нараді з питань підготовки до курортного сезону.

Проблеми курортного краю

Але прогнози можуть не справдитися, якщо не вирішити гострі проблеми туристичної галузі півострова. Адже модернізація інфраструктури, підвищення якості обслуговування та забруднення навколишнього середовища — це проблеми, які давно потрібно розв'язати.

«Туристи нікуди не дінуться, все одно приїдуть» — такий стереотип уже давно не має права на існування. Турист зараз досить вибагливий, і дітиса йому вже є куди. Поряд з нами Туреччина з її казковими готелями і не менш казковим сервісом та інфраструктурою, Грузія, яка семимильними кроками розвиває туристичну галузь, та інші країни Чорноморського регіону.

Тим часом в АРК немає навіть нормального аеропорту. «Проект нового аероузла розроблено. Зараз ми працюємо з інвесторами. Але вони мають не просто реконструювати аеропорт — ми чекаємо, що вони приведуть із собою логістику. Щоб наші закордонні партнери не запитували нас: як можна дістатися до Криму? Через Київ?» — сказав на одному з чергових засідань заступник Голови уряду АРК Крим Георгій Псарьов.

Із «земними воротами» Криму — залізничним вокзалом — якісь зрушен-

ня все-таки відбуваються. «Якісь» — бо розвалили довкола нього все дуже швидко. А от процес будівництва інакше, як кволим не назвеш.

Проблема відсутності потужних інвесторів та умов для розвитку туристичної сфери півострова стає дедалі гострішою. Місцева влада працює над її розв'язанням: 17 лютого цього року в Криму провели перший земельний аукціон. Але для залучення інвесторів треба не лише прозорий ринок землі, а й пільги.

Цікавий парадокс: в інших країнах, щоб залучити туристів, влада вигадує історичні події й широко їх рекламує. Через рік-два ці штучні події вже мають свої легенди, міфи та туристів. А нам і вигадувати не треба: у нас справжніх багатотисячолетніх історій безліч. Але що ж з цим добром робити, ніхто не знає.

Висновок один: без розв'язання цих проблем маємо загрозу програти свого туриста європейським курортам.

МЕДИЧНИЙ ТУРИЗМ

В Україну — по здоров'я

ЛІКУВАННЯ. Чому іноземці довіряють українським медикам

Зоя РОМАН,
«Урядовий кур'єр»

Американці та європейці приїждять до наших стоматологів та кардіологів, араби — до бальнеолікарень та оздоровчих санаторіїв. Ця тенденція стає дедалі яскравішою. Але в Україні медичний туризм досі не розглядається як окремий різновид відпочинку: невідома навіть приблизна кількість туристів, що відвідує нашу країну з лікувальною метою.

Дешевше — не завжди гірше

Поки українці впевнені, що вдома лікують погано, і мріють про медичний огляд за кордоном, мешканці розвинених країн світу надають перевагу лікуванню в Україні. Причина проста: у нас набагато дешевше. Приміром, якщо за коронарне шунтування в Європі доведеться викласти щонайменше 30–35 тисяч євро, то у нас така операція обійдеться вдесьтеро дешевше — 3–3,5 тисячі євро. Зрозуміло, що, навіть враховуючи вартість путівки та перебування в нашій країні, це надзвичайно вигідно. Тож не дивно, що в кардіологічних центрах України приблизно 5–7 операцій на місяць роблять саме іноземцям.

Та сама ситуація і в стоматологічній сфері: обслуговування в приватній вітчизняній клініці обійдеться

вдесьтеро дешевше, ніж в аналогічній американській, хоча рівень обслуговування та якість медичних препаратів рівню США не поступається.

Дедалі популярнішими останнім часом стають поїздки за зміною зовнішності. Українські спеціалісти виконують навіть найскладніші пластичні операції, а платити за це доводиться у 5–7 разів дешевше, ніж за аналогічні у розвинених країнах. Приміром, корекція носа в ЄС коштує приблизно 5 тис. євро, а в Україні процедура обійдеться лише в 10 тис. грн. До того ж, фото з вказаною проблемною ділянкою можна відправити електронною поштою. По Інтернету відбувається майже 80% обговорень. Тож коли іноземець нарешті приїждить на операцію, достатньо короткого огляду. Це значно економить час, необхідний на обстеження та консультації, і, відповідно, кошти клієнта.

Звісно, українські спеціалісти здатні робити далеко не всі операції. У нас, скажімо, не проводяться процедури з пересадки кісткового мозку. А пересадку печінки робить тільки один хірург. Черга до нього розписана мінімум на півроку вперед. Тож іноземцям тут ловити нічого.

Але не всі відвідувачі їдуть з метою отримати професійне лікування: багатьом до вподоби наші санаторії, де можна жити в комфортабельному номері, отримувати триразове харчу-

вання та оздоровчий комплекс за доволі низькими цінами. Особливо люблять наші оздоровчі курортні комплекси араби: вони часто страждають від повноти, а українські мінеральні води — прекрасний засіб скинути зайву вагу й підлікувати шлунковий тракт. А любителів СПА-процедур приваблюють наші грязьові здравниці: якість цілющих українських грязей дуже висока, а можливість у них зануритися обійдеться у 7–8 разів дешевше, ніж на усталених курортах світу. Крім того, українські санаторії, на відміну від світових, одними грязями зазвичай не обходяться. Тут відпочивальники отримують також повний комплекс обстеження та необхідні оздоровчі процедури.

Кількість невідома?

Попри зростаючу популярність медичного туризму у світі, складається враження, що Україні він не цікавий і не потрібний. Адже у нас досі відсутня навіть статистика, що засвідчувала б кількість туристів, які приїздили до нас саме на лікування.

«Статистики немає ні в кого і ніякої. Цифри, які вам називатимуть, візьмуть зі стелі. Адже, наприклад, відпочинок та оздоровлення у санаторіях — це вже й не медичний туризм, до нього слід все ж відносити проведення операцій або реабілітацію. Не визначено навіть поняття

Фото Володимир ЗАК

Кількість іноземців, які їдуть лікуватися до України, збільшується щороку

такого туризму. А відповідно, немає ніякої статистики», — розповів голова Всеукраїнської асоціації туроператорів Ігор Голубаха.

Та попри відверте ігнорування владою цього виду туризму, кількість його прихильників зростає щороку. «Збільшується кількість іноземців, які відвідували Україну. Вони можуть розповісти, як тут проводять операції, і скільки вони коштують. А це реклама», — пояснює експерт. Проте, за його словами, досі в нашій країні відсутні туристичні агенції, які б просували виключно медичний туризм: надто малий потік клієнтів. Тож послуги з цього виду відпочинку надають переважно агенції широкого профілю: вони пропонують і лікування в санаторіях, і медичні огляди в вітчизняних лікарнях.

Спроби налагодити справу на державному рівні відбувалися неодноразово. Проте всі вони тихо «спочили у бозі». Серед них — і Київське муніципальне медичне агентство, створене у 2009 році. Воно мало бути чимось на кшталт служби підтримки для іноземців, які висловили бажання полікуватися в Україні: бронювати їм номери у готелях, організовувати супровід містом, домовлятися про лікування у міських лікарнях. Проте вже 2010 року агенція була ліквідована як збиткова. І про результати її роботи нічого невідомо досі. Хоча країні, яка на законодавчому рівні включила туристичну галузь до переліку пріоритетних, потрібно розвивати всі види відпочинку: і для хворих, і для дітей, і для юнацтва.

Наталія СКРИПАК
спеціально
для «Урядового кур'єра»

Для того, щоб пройти діагностику та отримати повний комплекс лікувальних процедур, природними методами оздоровити весь організм, зовсім не обов'язково їхати до Баден-Бадена чи то Аахена. Оздоровитись можна й на Полтавщині — адже природа у нас не гірша, а рівень послуг, які надає «Миргородкурорт», не поступається європейському. І Миргородську слабомінералізовану хлоридно-натрієву воду не даремно називають королевою, бо, схожа на води названих курортів, вона дає більший лікувальний ефект.

Перша ластівка

Зважаючи на унікальні якості води та цілющі торф'яні грязі, перший і основний профіль санаторію — хвороби шлунково-кишкового тракту. Для лікування тут використовують найновітніші технології та обладнання світових виробників. Але протягом останніх років тут розробили цілу низку оздоровчих програм. І зараз, крім профільних гастроентерологічних, тут функціонують понад десять реабілітаційних відділень, які дають змогу спеціалістам проводити комплексне оздоровлення всього організму.

До складу «Миргородкурорт» входять чотири санаторії — «Хорол», «Миргород», «Березовий гай» та «Полтава», — кожен з яких, окрім лікування захворювань органів травлення, має ще й власну спеціалізацію. Наприклад, санаторій «Хорол» можна назвати «дамським»: він спеціалізується на оздоровленні вагітних жінок та майбутніх мам, лікуванні безпліддя. Санаторій «Миргород» — на реабілітації учасників лік-

Фото Олександра ГРИНІ

ОЗДОРОВЛЕННЯ. У лікувально-оздоровчих закладах «Миргородкурорту» — понад 100 видів санаторно-курортного лікування

відації аварії на Чорнобильській АЕС та хворих з цереброваскулярною патологією, хворобами серцево-судинної системи. Тут працює і відділення реабілітації хворих із захворюваннями сечостатевої системи, оснащене новітнім і унікальним для України медичним обладнанням. А в спеціальному реабілітаційному відділенні і чудово оформленій соляній кімнаті можуть поліпшити своє здоров'я люди з неспецифічними захворюваннями органів дихання. До слова, відділення для чорнобильців тут створили першим в Україні. І за два десятиріччя тут напрацьовані найефективніші методи лікування. Всеукраїнський центр санаторно-курортної реабілітації дітей та підлітків, хворих на цукровий діабет, теж був створений на базі саме миргородського оздо-

ровниці. І існуюча в санаторії «Березовий гай» школа повноцінного життя з діабетом стала базовою в Україні. А тепер, завдяки новітнім технологіям, ризик захворювання цією небезпечною хворобою тут можуть визначити ще за декілька років до її клінічних проявів, що дуже важливо для ефективного лікування. Санаторій «Полтава» спеціалізується на реабілітації хворих після операцій на шлунку і жовчному міхурі, після інфарктів міокарду та нестабільної стенокардії, оперативних втручань на серці і судинах, а також, що нині особливо актуально — реабілітації хворих гіпертонічною хворобою. При розробці програм оздоровлення використовуються індивідуальний підхід, що дає чудові результати. Тут ефективно лікують захворювання опорно-рухового апарату,

неврози і розлади нервової системи. Бальнеогрязелікарня курорту пропонує відвідувачам понад 50 видів процедур у високотехнологічних ванних комплексах. Крім цього тут використовують більше 120 тонн лікувальної грязі на рік. Та відомим «Миргородкурорт», окрім грязей та цілющої води, робить команда професійних лікарів. Загалом нині тут працює 100 лікарів, які за останні роки опублікували кілька десятків науково-практичних робіт у професійних виданнях України та світу.

Чверть мільйона на аналізатор

Звісно, справи в оздоровниці не завжди йшли добре. Були й тяжкі часи — коли грошей не вистачало ні на обладнання, ні навіть на про-

ведення необхідних ремонтних робіт. Ситуація змінилася на краще чотири роки тому, коли до керівництва курортом прийшла нова потужна команда, яку очолив заслужений лікар України, кандидат медичних наук О.Д. Гавловський. Тоді ж було ухвалено стратегічне рішення: відмовитись від світових тенденцій, які обмежують та спрощують комплекс лікування СПА-процедурами та масажем, і сконцентруватися на активному розвитку лікувально-діагностичної бази. Цей неочікуваний крок привів до позитивних наслідків — зараз такими результатами лікування може похвалитися навіть не кожний європейський курорт. А прибутки курорту сягнули у 2010 році понад 4 млн гривень — у порівнянні з 168 тисячами, які він заробив у 2006 році.

Та зупинятися на досягнутому керівництво не збирається. І всі отримані кошти вкладає у розвиток курорту. Тільки на вдосконалення лікувально-діагностичного обладнання було інвестовано понад 50 мільйонів гривень власних коштів підприємства. Наприклад, автоматизований гематологічний аналізатор японського виробництва обійшовся комплексу в чверть мільйона гривень. Але важливість його важко переоцінити: за 70 секунд прилад видає 22 клінічних показники крові високої точності. Ще більше інформації дає автоматичний біохімічний аналізатор крові, придбаний раніше. Це дає змогу значно прискорити аналіз крові та вчасно вжити всіх заходів, необхідних для лікування. Загалом лікувально-діагностичний центр курорту об'єднує десятки найсучасніших діагностичних та лікувальних методик.

Значні кошти були також вкладені у ремонт приміщень

та підвищення комфорту відпочинку до європейського рівня, введення в дію декількох сучасних басейнів, придбання найсучасніших кріосаун, соляріїв та навіть парку човнів та катамаранів, необхідних для повноцінного відпочинку в санаторії. Звісно, обійшлося це все недешево. Але немає нічого дорожчого за здоров'я, впевнені тутешні спеціалісти.

Лікують і тіло, і душу

На курорті «Миргород» уміють поєднати і чудові традиції широкі української гостинності, і всі ризики курортного життя. Гостей курорту вражає зразковий порядок, оригінальні рішення в ландшафтному дизайні, лебедина озера, де можна помилуватися і білими, і чорними, і чорношкіми лебедями та іншими екзотичними птахами. Тут у мальовничих вольєрах можна зустріти навіть білих павичів. Крім звичайних фонтанів, нещодавно з'явився найсучасніший танцюючий фонтан, який щодня дарує відпочивальникам неперевершене світломузичне шоу. Тут розуміють, що ефективність лікування залежить і від настрою. Тому насичена культурна програма доповнюється живим спілкуванням з природою, катанням на конях у березовому гаї, широкими можливостями змістовного відпочинку. До речі, це чи не єдиний курорт, на території якого діє старовинний православний храм. Крім малинового передзвону, який сам має лікувальний ефект, собор щопонеділка збирає людей на спеціальний молебень за здоров'я і благополуччя відпочивальників. Тож тут справді лікують не тільки тіло, а й душу.

КАРПАТСЬКІ КРАЄВИДИ

Територія комфорту

ВІДПОЧИНОК. «Садибний» туризм у Закарпатті виріс із «зелених» ітанців. Послуги гостям пропонують понад 400 осель

Василь БЕДЗІР,
«Урядовий кур'єр»

Надаючи послуги з тимчасового проживання та харчування гостей у своїх садибах, селяни самі знаходять собі заняття, мають додатковий зарібок. У вигазі й інша сторона — мандрівник, який отримує послуги належної якості за доступну ціну.

«Європа — в кожному селі»

— Потік туристів, які відвідують Закарпаття, зростає насамперед за рахунок сільського зеленого туризму, — розповідає начальник управління з питань європейської інтеграції, туризму і курортів облдержадміністрації Олександр Марченко. — Тут наперед виходять не інвестори, не державні вливання, а ініціатива сільських жителів.

Нині гостей приймають понад 400 осель закарпатців. Вони навчилися бути і гідними-екскурсоводами, і використовувати атракційні можливості, що відкриваються завдяки численним фестивалям. Такі свята має нині мало не кожне друге село, слід лише знати час і місце їхнього проведення. Першим помічником у цьому став Інтернет, в якому, до речі, більшість сільських газд розмістили інформацію про свої садиби.

Одна з ознак добре облаштованої для потреб туристів садиби — наявність у неї категорії. Нині понад сорока закарпатським оселям присвоєні категорії — від базової до другої. Третньою, яка відповідає чи не найвищому класові готелю, жодна ще не має. «Але ми не женемося за суперумовами, — пояснює голова обласного Центру сприяння розвитку сільського зеленого туризму Богдан Пранничук. — Наших туристів приваблюють не умови, а чисте повітря й вода, оригінальна

архітектура, збережені народні звичаї й традиції. 99% гостей цікавляться, що нового побачать, відчують, а не думають про плитку у ванній чи краби на вечерю. Недарма за гасло маємо: «Європа — в кожному селі».

З іншого боку, закарпатські власники садиб вважають нормою наявність води (гарячої і холодної — постійно), зручностей усередині будинку (окремо від тих, якими користуються господарі). Це саме той випадок, коли всім добре — і гостям, і господарям.

З харчуванням — дорожче

«У сезон нічліг у сільських об'єктах коштуватиме 50–70 грн за добу; сніданок додасть до цієї суми 20 грн, трохи більше — вечеря. Щодо харчування, то все тут зале-

жить від апетиту гостя і вартості продуктів, — зауважує голова Хустського районного осередку сільського зеленого туризму Богдан Біляк. — Але важко уявити собі ситуацію, щоб господарі залишили гостя голодним, навіть якщо доведеться вийти за домовлену раніше суму. Правила

гостинності у нашому виді туризму такого не передбачають».

У селі Березове, в якому проживає пан Богдан, гостей приймають віднедавна, але ця справа вже захопила кілька сімей. Та так захопила, що вони вже створили умови для відпочинку, якими не осоромляться перед найвибагливішими гостями. На об'єктах — альтанки, сауни, навіть басейни. Навколо — гірські ландшафти, господарі готові допомогти вибратися за село, провести в ліс по гриби, піднятися на полонину. Все — за помірну плату, адже сільські люди не звикли «тягнути» гроші: багато працюють самі, тому шанують працю та зарібок інших. Приблизно така сама цінова ситуація, як на Хустщині, в усіх туристично-рекреаційних зонах краю. Це робить відпочинок доступним навіть мандрівникам із низькими й середніми доходами, не кажучи про високі.

Шляхів — багато, інтерес — один

Стало модним розробляти і екскурсійні тури у вигляді «шляхів» — винного, гастрономічного, військового, етнічного, релігійного, мисливського тощо. Всі вони різною мірою вже представлені, але першість, мабуть, за винаробами. За останні три ро-

ки їхній «винний шлях» пройшов апробацію, тепер понад півсотні підвальчиків, які є на об'їзтах майстрів духмяних напоїв, здатні приймати гостей. Серед них, звичайно, є різні, тож обов'язково слід прислухатися до думки тих, хто вже відвідав такі тури.

Торік «смачні» зупинки облаштували на «гастрономічному шляху», до якого входять традиційна закарпатська, угорська, словацька, ромська кухні. Втім, оптимальним варіантом вважається поєднання кількох видів активного відпочинку. Його наочно демонструє керівник туристично-інформаційного центру Берегівської районної спілки сільського туризму Шарлотта Чізмар. Вона активно пропагує етнічний туризм і її контингент — ті, хто цікавиться угорцями. Багато гостей приїжджають із сусідньої Угорщини, але чимало — і з України. «Устрій життя угорців, їхні звичаї і традиції багато в чому відмінні від інших національних груп, не кажучи вже про мову. Проте це не відлякує, навпаки, зацікавлює наших гостей», — розповідає пані Шарлотта. Вона поставила свою справу так, що сільські господарі вже в чергу записуються, аби приймати туристів. Перевага віддається тим, чия садиба комфортніша, хто володіє

кількома мовами і, зрештою, про кого найкращі відгуки.

Кафедра туризму Ужгородського національного університету спільно з управлінням облдержадміністрації опрацьовують «військовий шлях». Фортифікаційні споруди та старовинні замки, місця відомих битв, бункери, оборонні лінії обох світових воєн, військова техніка, місця поховання загиблих воїнів — усе це є в Закарпатті, яке не раз ставало ареною воєнних дій.

Ідейне наповнення цього виду туризму — чотири угорські оборонні лінії, зокрема Арпада, Гунаді, Ласло та Святого Іштвана, а також дві чехословацькі: Лінія Бенеша та Лінія Масарика. В Ужгородському, Мукачівському, Виноградівському, Берегівському районах приблизно 40 дзотів і дотів, які знищені або закопані. Взагалі на території Закарпаття майже 1,5 тисячі об'єктів часів Другої світової війни. У області навіть готується до видання путівників з військового туризму.

Сільський зелений туризм — доступний і особливо привабливий для небагатих міських жителів. Він також дає можливість створювати нові робочі місця на селі, причому без залучення бюджетних коштів. Ці місця створюють для себе самі люди! Головне — не заважати.

Фестиваль «Гуцульська ріпа» розпочинається гудінням трембіт

«Гастрономічні» тури лише набувають популярності в Карпатах

Підкорювачі вершин

Ольга ЛОБАРЧУК,
«Урядовий кур'єр»

ПІДСУМКИ. Цьогоріч найоригінальнішим туризмом в Карпатах стали «скі-тури»: на спецліжах гірськими хребтами.

«Цей вид туризму лише набуває популярності і вважається хоч і дорогим, але найпривабливішим», — розповідає заступник начальника управління туризму Івано-Франківської облдержадміністрації Григорій Мельник. У нинішньому гірськолижному сезоні туристів, охочих пробігтися зимовими карпат-

ськими хребтами, з десятків уже стали сотні. Тож на Прикарпатті вже взялися за створення Центру підготовки гірськолижних рятувальників та провідників. Їх на території краю поки що небагато, а, на переконання Григорія Мельника, цей вид туризму має в Карпатах хорошу перспективу і вирізнятиме гірськолижну Україну в Європі і в світі.

Нинішній зимовий сезон для гірськолижних курортів Івано-Франківщини вдалий, адже природа подарувала краю аж два «нових роки» — 1–7 січня та 5–8 березня. Регіон відвідали понад 1 млн

туристів, з яких 600 тисяч — туристи, які відпочивали протягом тривалого часу. На початку весни снігопади і морози перевершили навіть Різдво в Карпатах, привабивши на 10% більше гостей, ніж торік.

Завдяки вдалому сезону туристично-рекреаційна галузь Прикарпаття цього року спрямувала до державного бюджету більше 12% від загального обсягу його прибуткової частини. 70–60% цих коштів — це доходи від гірськолижного туризму.

Карпати на Івано-Франківщині, на думку фахівців, пос-

тупаються лише високогірним лижним курортам Австрії, Швейцарії, Франції. Найголовніша відмінність — висота: там спуски — до п'яти тисяч метрів, а наші — лише до 2 тисяч метрів. Але місцева влада активно розвиває інфраструктуру регіону, аби, крім висоти, українські курорти не поступалися європейським у якості відпочинку та сервісу. Наприклад, завдяки спорудженню відтинку траси на Яблуницю завдовжки 5 км туристи мають змогу проживати у більшому радіусі розташування зелених садиб та відпочувати навички

катання на нижчих і легших спусках. Налагоджене залізничне сполучення між Долиною, Дніпропетровськом та Ворохтою відкрило можливості колишньої спортивно-тренувальної гірськолижної бази і для пересічних шанувальників катання на лижах.

Гостей зимового Прикарпаття у цьому сезоні обслуговували понад 30 сучасних витягів та крісельних доріг. На великих і малих гірськолижних курортах Поляниці, Косова, Верховини, Яремчанщини туристи орендують необхідне спорядження, обирають по-

мешкання та харчування. Рівень піднесення інфраструктури достойно оцінили не лише українці й туристи з ближнього зарубіжжя, а й екзотичного Таїланду, Індії, Аргентини, Ірландії та країн Середньої Азії.

Туристична галузь Прикарпаття є стратегічним напрямком розвитку регіону, сприяє підвищенню зайнятості населення, надходженням до державного бюджету, створює передумови розвитку внутрішнього та міжнародного туризму та є вдалим вступом щодо проведення в краї зимової Олімпіади 2020 року.

ОБЕРЕЖНО: ІСТОРІЯ

«Озброєний вовк» давно безпечний

(Закінчення.
Початок на стор. 1)

Чий ви, хлопці,
будете?

Втім, поки шукали Соломонове рішення та задарма прибирали сміття за туристами, з'явилася додаткова проблема. Внаслідок сходу дивні молодики на день народження свого Адольфа.

— Тепер уже не збираються, — каже Стрижавський селищний голова Василь Яковенко. — Два роки тому ми зробили заслін. Залучили ветеранів, козаків, представників партій. Чергував наряд міліції. І ті молодики зрозуміли, що сюди їм більше зась. А ось туристам цікавіше стало, бо приватні колекціонери біля «підніжжя» ставки відкрили змістовний музей.

Іду подивитися. У Стрижавці за знаком «Ставка «Вервольф» (на яких підставах і хто його встановив?) беру праворуч. Під час війни її територія починалася за 300 метрів від шосе Вінниця — Житомир. Тепер до центрального входу півкілометра буде, а на півдорозі розміщений музей.

Дивуюся озброєності подвір'я колишньої турбази. Гармати, польова кухня, автомобілі, «Тигр» — майже натуральний і на ходу. Ось і «патруль». Мимоволі згадалося з відомої пісні: «Чий ви, хлопці, будете?». Втім, територія приватна, показую посвідчення і стаю «армійським кореспондентом». Фіксу на плівку, як знаменита 45-ка відбиває ворожу атаку. Експурсію продовжуємо у залі, де широко представлені речі побуту та зброя періоду війни. «Діти бачать це на картинках в Інтернеті, а в нас зброю можна взяти у руки (звісно, під наглядом), сісти у ГАЗ-67 або тодішнє БМВ. Це зовсім інше сприйняття», — сказав член Вінницького військово-історичного клубу «Музей слави» Олег Криворучко.

Експонати Червоної армії та вермахту розміщені окремо. Цим підкреслюється, що вони воювали такою зброєю, ми такою. Перемогли ми. Звернув увагу на кілька німецьких плакатів. Їхній зміст не коментують. Експурський розповідь, що раніше у кутку стояв згорнутий і перевернутий фашистський прапор. Один з колекціонерів було розклав його правильно і дозволив фотографувати. А це ж пропаганда фашизму! Прапор забрали із зали, а колегу приватні колекціонери вигнали зі своїх лав.

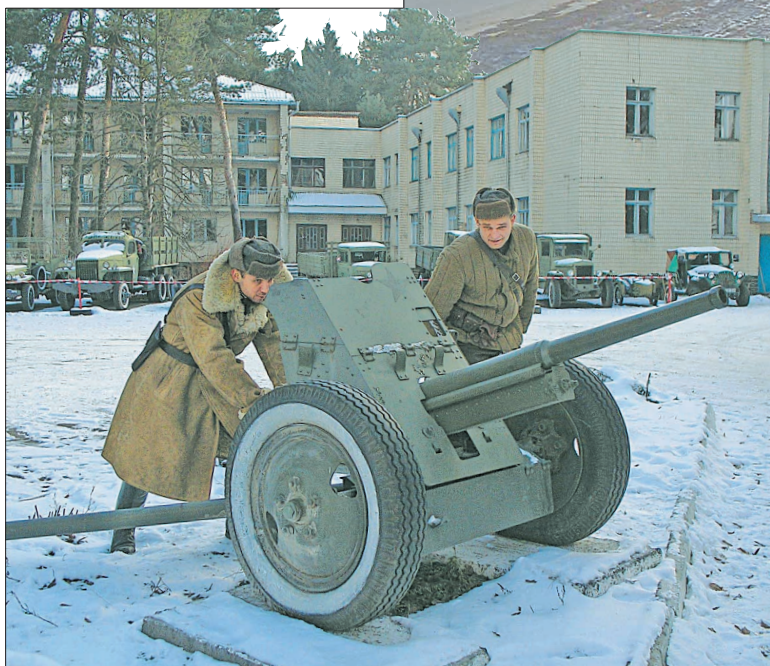
В одному з варіантів створення історико-меморіального комплексу пам'яті жертв фашистського режиму передбачалося експозицію приватного музею перенести на територію ставки. Але потім від цього відмовилися.

— Ми сповідуємо гасло: ніхто не забутий, ніщо не забуто. Експозиція є приватною власністю клубу «Музей слави», який займається реконструкцією бойових дій. А якщо її виставити на місці ставки, то це може сприйматися як популяризація фашизму, — зауважив директор товариства Іван Сухомлин.

«А зорі тут тихі»

Ось і невеликий ліс із широкою галявиною. У довідці спеціальної групи Народного комісаріату державної безпеки, яка

відразу після визволення Стрижавки у березні 1944 року прибула на місце ставки, зазначається, що вона розміщувалася на ділянці лісу завдовжки 2,5 км і завширшки 300 м. Мала автономне електроживлення, водопостачання — з річки Південний Буг, телефонний зв'язок з Берліном. Гітлер та інші військовики жили у дерев'яних будинках (загалом 81 будинок). Було 3 підземних залізобетонних бомбосховища неймовірної міцності: товщина перекриттів 4,5 м, товщина стін — 2,5-3 м. Тепер про

45-ка відбиває ворожу атаку

міцність бункерів свідчать вивернуті з-під землі брили залізобетону. Цікаво, що арматура у них досі не поржавіла.

У війну довкола лісу була «прозора» зона. А тепер його майже підковою обрамлює житловий масив. Через дорогу — приватний сектор з котеджів. Тож побачив цілком мирну картину. Неповдалі від входу на «Вервольф» (з німецької — «Озброєний вовк») хтось встановив дитячу гойдалку. Біля неї молодда мати бавила немовля у візку, трохи далі чоловік катав на санчатах дівчинку. Так і вирвалося з душі: за це і воювали!

Наприкінці 1941 року, коли ставку почали споруджувати як санаторій для поранених офіцерів, звідси до Вінниці було 8 км. Тепер приблизно 5 км. Микола, колишній військовослужбовець, запевнив, що це не відстань, якщо у місті немає снігу для санчат. «Музей треба. В Європі польові ставки Гітлера відкриті, то чому туристи мають їхати туди? Нехай до нас ідуть», — сказав він.

Обговорюючи з ним новину, ідемо до виходу. Раптом чоловік з легковика немов смикає за рукав: «Ліворуч є ще басейн, а в ньому відбитки чобота німецького солдата...» Зауважую йому, мовляв, усе те, що було варте уваги, піддали вогню і зірвали у березні 1944 року самі німці. Він заходить з іншого боку: «Купіть книжки про «Вервольф». Ця тонша — 40 грн, а товща буде 60. Навіть у Німеччині зробили їх переклад...»

Книжок про ставку написано чимало. Та всі свої таємниці вона не відкрила. У центральній зоні розміщувалися будинки Гітлера (з бомбосховищем), Бормана, загальний бункер, будинки служби безпеки, генералів, керівників збройних сил, персональних ад'ютантів, сек-

ДОВІДКА «УК»

Уперше Гітлер прибув у ставку «Вервольф» у липні 1942 року, щоби бути ближче до своїх військ, які наприкінці червня почали великий наступ на Сталінград і Кавказ. Протягом 1942-43 років він був тут тричі — загалом понад 4 місяці. У вересні 1943 року ставку було передано командувачу військ групи «Південь».

скільки останків лежить у братських могилах (вони по другий бік дороги), наразі знає лише земля.

Дехто не проти штучно підігріти інтерес до цього об'єкта. Один приватний «дослідник» стверджує, що на «Вервольфі» був навіть підземний залізничний перон... Була пропозиція на ставці епізодично відтворити сторожові вишки, земляні вогневі точки, кілька дерев'яних будинків... Але ж передусім це місце злочину! «Жодна польова ставка Гітлера в Європі не поліпшувалася, а використовується як туристичний об'єкт у тому вигляді, який залишили після війни. Тому що будь-яке поліпшення сприймається як вкладання коштів у відродження

— цей запис у «Книзі відгуків» приватного музею, що біля ставки, зробив фронтовик, генерал-лейтенант Кутінков. У Книзі багато записів, у тому числі громадян інших держав. Але про ставку вони не згадують, хоча, напевне, там побували. Цікаво: а чи змінили свою думку фронтовики?

Голова обласної Спілки ветеранів війни Леонід Капецький запевнив, що ветерани підтримали ідею влади відкрити меморіал пам'яті жертв фашизму. Водночас він додав, що і тепер деякі ветерани проти того, щоби там щось будували. «У нас ідеологія одна — увічнити пам'ять жертв фашизму і героїзм нашого народу. Якщо інтерес до «Вервольфу» є, треба окупити територію, відкрити туристський маршрут і музей. Показати реальні історичні факти і події, показати зловісне обличчя фашизму і нагадати про силу народу, який переміг це зло», — зауважив голова облдержадміністрації Микола Джига.

Історико-меморіальний комплекс буде філією обласного краєзнавчого музею і складатиметься з 2-х об'єктів: братських могил військовополонених та залишків ставки. На останній з легких конструкцій зведуть музей. В його експозиції розповідатиметься про жажливі плани фашизму, окупаційний режим, про втрати, яких зазнала область та загалом Україна, про боротьбу народних месників, героїзм і мужність червоноармійців під час визволення Вінниччини. «Ні-яких відтворень на «Вервольфі» не буде, — сказала директор обласного краєзнавчого музею Катерина Висоцька. — Відео-, фотоматеріали, документи. Акцент робимо на тому, щоби показати жертви й увічнити імена тих, хто став жертвою фашизму. В одній з експозицій ітиметься про ставку (а це все-таки місце злочину): як вона будувалася, а основне — про її вплив на перебіг війни. Представимо матеріали про покарання фашистських злочинців на Нюрнберзькому процесі. Це буде не історія ставки Гітлера, а вшанування пам'яті тих, хто поліг у роки війни. Експурсія починатиметься в музеї і завершуватиметься біля братських могил військовополонених, які загинули на будівництві ставки».

Із санчатами — на «Вервольф»

для риття котлованів та добування граніту в кар'єрі? На пам'ятному знаку написано, що на будівництві ставки загинуло 14 тисяч військовополонених. В обласному краєзнавчому музеї повідомили, що джерельна база показує: 600, понад 800, близько двох тисяч. Утім, зауважили, що, можливо, і 14 тис. осіб. Невідомою залишається доля іноземних військовополонених, яких після завершення робіт нібито вивезли. Тож

пам'яті фашизму», — зауважив Михайло Вдовцов, який кілька років тому очолював відповідну комісію облради.

В бій ідуть не лише старі

«...Вітчизна починається з історії... Ви зберігаєте найвеличнішу сторінку країни, найгероїчнішу. Слава великому українському народові, слава безсмертному великому герою-воїну...»

Загальнонаціональна акція «7 чудес України» стартувала ще у 2007 році. Тоді ж були визначені переможці — сім унікальних архітектурних пам'яток, які своєю красою та багатоміліонною історією формують обличчя нашої держави.

Перлини Батьківщини

РЕЙТИНГ. 7 місць, які повинен побачити кожен українець

1. Національний історико-архітектурний заповідник «Кам'янець»

Згідно з літописами, будівництво кам'яної фортеці розпочали литовські князі Корятовичі, які правили князівством у 60–90-х рр. XIV ст. Та дух середньовіччя панує у Кам'янці-Подільському й досі.

Старе місто функціонує як унікальний містобудівний комплекс площею 121 га. Його архітектура зберегла зразки культур різних народів — українців, поляків, вірмен, турків і росіян, та релігій — православної, католицької, іудейської, мусульманської.

Тут можна побачити турецький мінарет та турецький і вірменський бастиони, збудовані у XVII ст., помилуватися Миколаївською (XIV ст.) та дерев'яною Хрестовоздвиженською (XVIII ст.) церквами, відвідати монастирські комплекси XV–XVIII ст., збудовані орденами домініканців та францисканців.

Унікальною інженерною спорудою заповідника є Замковий міст, який з'єднує місто та Замковий комплекс. Та візитною кар-

ткою Кам'янця-Подільського, його символом є, безумовно, Стара фортеця, заснована ще у далекому XII столітті. До її складу входять одинадцять башт, і кожна має свою назву і свою історію. Так, наприклад, найвища називається Папською, тому що була збудована на кошти, виділені Папою Римським Юлієм II. У Чорній башті є криниця, видовбана в скелі. Досі в її стінах збереглося величезне дерев'яне колесо з пристроєм для підняття води на поверхню.

Фото з сайту nika.com.ua

2. Києво-Печерська лавра

Фото з сайту 110.inyric.com

Свого часу Києво-Печерська лавра зіграла важливу роль у розвитку давньоруської культури, була центром літописання. Ще з XI століття вона вела широке будівництво — саме на її кошти збудовані Успенський собор та Троїцька надвратна церква. Наприкінці XII століття навколо Києво-Печерської лаври було зведено оборонні стіни (у 1240 році їх зруйнували орди Батия). У 1731–1744 роках споруджено велику лаврську дзвіницю, висота якої — 96,52 метра.

Києво-Печерська лавра — це православний монастир, заснований 1051 року монахами Антонієм і Феодосієм у печерах поблизу Києва. У XII столітті монастир отримав статус лаври — головного великого монастиря.

У музеях і фондах, розташованих на території Києво-Печерської лаври, можна побачити рукописи стародрукованих книг, колекцію тканин і вишивок. Особливий інтерес викликає колекція з дорогоцінних металів, стародавні гравюри і твори сучасних художників.

4. Національний дендрологічний парк «Софіївка»

Уманський парк «Софіївка» — шедевр і зразок світового садово-паркового мистецтва кінця XVIII — початку XIX ст. Парк розкинувся на площі 154,7 гектара на узбіччі старовинного міста Умань Черкаської області.

Заснований парк у 1796 році багатим польським магнатом Станіславом Потоцьким на честь своєї дружини красуні-гречанки Софії і був подарований їй в день її ангела, у травні 1802 року.

Ідея створення парку в романтичному стилі з використанням римської і грецької міфології належала самій Софії. Дивовижні пейзажі, екзотичні рослини, античні скульптури, водойми, каскади, фонтани, камінні гроти — все це можна побачити, відвідавши парк. Цей

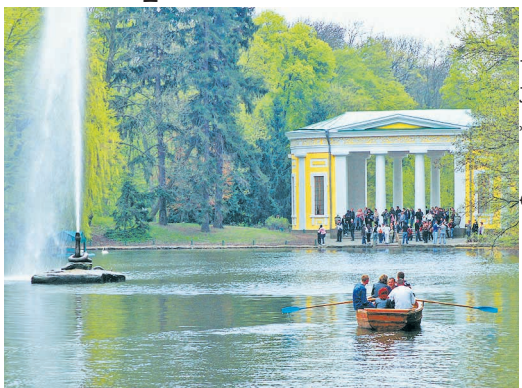

Фото з сайту globart.org.ua

шедевр вражає відвідувачів своєю красою вже протягом 200 років. Його алеями крокували Олександр Пушкін і Тарас Шевченко, Іван Котляревський і Сергій Волконський, Павло Пестель і Михайло Бестужев-Рюмін, Володимир Сосюра і Максим Рильський.

6. Херсонес Таврійський

Фото з сайту travel.olegk.pp.ru

Місто Херсонес засноване давньогрецькими колоністами понад 2500 років тому на південному заході Криму. Нині його руїни — одна з найвизначніших пам'яток Севастополя, а його історія є частиною історії Давньої Греції, Давнього Риму та Візантії.

Місто було огорожене могутніми оборонними стінами і розплановане за схемою, поширеною тоді в грецькому та римському світі. До наших днів збереглося багато давніх споруд. Серед них елліністич-

ний театр, римська цитадель, середньовічні християнські храми, житлові квартали, вулиці, гончарні майстерні, обладнання для засолювання риби, колодязі тощо.

Територія Херсонесу досліджується археологами уже 170 років. За цей час відкрито більше третини міста. Серед археологічних знахідок — унікальні предмети: фрески, мозаїки, шиферні ікони християнських храмів, написи-присвяти, численні побутові предмети. Загалом музейні зібрання заповідника нараховують понад 200 тис. експонатів.

Комплекс пам'яток, що входить до складу заповідника «Херсонес Таврійський», має міжнародне значення. Сюди входять п'ять археологічних комплексів: городище Херсонеса Таврійського, некрополь Херсонеса в Карантинній, фортеця Чембало, фортеця Каламіта, античні земельні наділи та садиби, та 11 пам'яток архітектури на території городища та фортеці Каламіта.

3. Державний історико-архітектурний заповідник «Хотинська фортеця»

Фото з сайту travelplanet.ru

Хотин — одне з найдавніших міст України. Нещодавно він відсвяткував своє 1000-річчя. На

початку XI ст. київський князь Володимир Великий створив систему прикордонних фортець на заході й півдні своєї держави, у тому числі Хотин.

Спочатку це була невелика дерев'яна фортеця, яка захищала слов'ян від численних завоювальників. Поряд з нею і одночасно з нею існувало неукріплене селище: на його території археологи виявили залишки напівземлянкових жител з печами-кам'янками, які датуються IX–X ст., а на глибині 1,2–1,4 м було виявлено культурний шар VII–VIII ст.

У Хотинській фортеці проводилися зйомки багатьох популярних художніх фільмів: «Гадюка», «Захар Беркут», «Балада про доблесного лицаря Айвенго», «Три мушкетери», «Чорна стріла», «Стара фортеця», «Стріли Робін Гуда».

5. Софійський собор

Цей собор — всесвітньо відома пам'ятка архітектури і монументального живопису XI століття. Заснування собору згадується в літописах як під 1017 р., так і під 1037 р. Будівничим величного собору літописці називають великого київського князя Ярослава Мудрого.

Упродовж сторіч Софія Київська була головною святинєю Русі-України. Собор, як головний храм держави, відіграв роль духовного, політичного та культурного центру. Під склепінням Св. Софії відбувалися урочисті «помазання» на великокняжий престол, церковні собори, прийоми послів, затвердження політичних угод. Вона пережила навалу орд степових кочовиків у 1240 році, періоди занепаду й відродження міста у XIV–XVI ст., бачила національно-визвольну боротьбу українського народу під керівництвом Богдана Хмельницького проти польсько-литовських феодалів у XVII столітті.

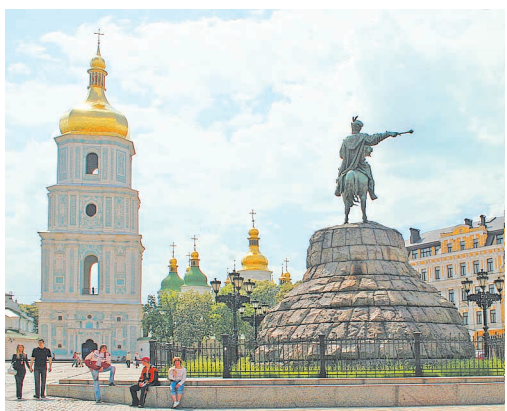

Фото Олександра ЛЕПЕТУХИ

Під час Великої Вітчизняної війни собору було завдано значних збитків: були пограбовані архіви музею, вивезені цінні фрески XII ст. з Михайлівського Золотоверхого монастиря, що зберігалися у храмі. Їх повернули до музею лише після війни.

7. Національний заповідник-острів «Хортиця»

Фото з сайту nbbkiv.at.ua

довкіллі: кам'яні знаряддя праці, кераміка, зброя, якорі, фрагменти старовинних суден, стовбур дуба, який був зрубаний кілька тисячоліть тому і стільки ж пролежав на Дніпровому дні.

На початку XX століття на Хортиці також було 129 курганів. До наших днів уціліло лише близько двох десятків. Найстаріший споруджений представниками культур доби бронзи у III тис. до н. е., а наймолодший — скіфами у III ст. до н. е. Розташовувалися вони групами на узбіччі так званого Скіфського шляху, що колись проходив уздовж Хортиці її серединною, підвищеною частиною. Нині комплекс склали одинадцять курганів — реконструйованих та стилізованих.

Будівництво історико-культурного комплексу «Запорозька Січ» було урочисто відкрито 14 жовтня 2004 року — на свято Покрови пресвятої Богородиці, в День українського козацтва. Загальна територія комплексу — 3,5 га. За плануванням він ділиться на дві частини — «Внутрішній Кіш» та «Передмістя». На його території планують збудувати об'єкти експозиційного призначення, в яких будуть відтворені інтер'єри козацьких жител (курінь та будинок кошового отамана), офіційні та освітні установи (військова канцелярія та січова школа). Центральним об'єктом комплексу стане трибана церква Покрови пресвятої Богородиці.